מלא תותירו עד בקר נפקא. אע"ג דדרשינן מיניה (לעיל דף פג:) ליתן לו בקר שני לשריפתו דנפקא לן מהתם דאין שורפין קדשים ביו"ט אין מתן דמפיק ליה בפ"ב דשבת (דף כד:) ובמכילתין *מדוכתא אחרינא: **אמר** רבא אכל מצה בזמן הזה ט'. יש מפרשים דלא אמר אלא דהא סתם מתני' כוותיה ואין זה ראיה דהא פרק ב' דמגילה (דף כ:) אשכחן סתמא אחרינא דלא כוותיה דתנן זה הכלל כל דבר שמלאתו בלילה כשר כל הלילה לאתויי אכילת פסחים ולא כר"ל בן עזריה *דאמר אכילת פסחים עד חצות היינו ודאי מדאורייתא, ובתר הכי פסול למיכל אבל הא דאמרינן הקטר חלבים ואימורים עד חצות כדאמרינן ברים ברכות (דף ג.) לא הוי אלא מדרבנן אפילו לרא"ע משום הכי אם איכא להקטיר עד חצות לא נפסל בכך דהא מן התורה היו כשרים עד הבקר וחכמים לא עשו סייג לדבר להביאם לבית הפסול קודם הזמן ובפ' המזבח מקדש (זבחים פו:) נמי מוכח הא דחצות עושה (פיגול) [עיטול] מדרבנן והתם דבפרק איזהו מקומן (שם מז:) דקאמר דמתני' דהפסח אינו נאכל אלא עד חצות ר"ל בן עזריה היא ופריך ממתי דאורייתא דלמא מדרבנן ור"ע היא ומשני א"כ מאי אלא פירוש אי הוה מדרבנן לא ה"ל למיתני אלא דהא לעיל גבי תודה וחטאת תנא עד חצות ולא תנא אלא דאפילו אירע דעבר על דברי חכמים ולא אכל קודם חצות לא נפסל ואוכלו לאחר חצות כדמשמע פ"ק דברכות (דף ט.) גבי ק"ש בהאומ מעשה דבאו בניו של ר"ג מבית המשתה ומ"מ איכא סייג דעבר על דברי חכמים אם לא אכל קודם חצות והא"ג אם הכי א"כ מאי אלא ותו כי הכא מה הכא דאורייתא כלומר מה הכא דאינו נאכל אלא למנויין ולא הייתו דאורייתא אף הכא נמי דעד חצות דאורייתא ורבי אלעזר בן עזריה היא: [עי' חוס' זבחים מז: ד"ה ואכ"ל ותוס' מגי לה כח. ד"ה לאמויי]:

כשתמצא

קמשמע לן רבי אהדריה קרא למילתא קמייתא אהדריה: הפיגול והנותר מטמא את הידים וכו': *רב הונא ורב חסדא חד אמר משום חשדי כהונה וחד אמר משום עצלי כהונה, חד אמר כזית וחד אמר כביצה

ר' יוסי אומר: *נתנמנמו יאכלו נרדמו לא יאכלו. הפסח אחר חצות מטמא את הידים, *הפגול והנותר מטמאין את הידים: **גמ'** ר' יוסי אומר נתנמנמו יאכלו נרדמו לא יאכלו: *ה"ד נתנמנמו? אמר רב אשי *נים ולא נים תיר ולא תיר כגון דקרי ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מדכר אביי הוה יתיב קמיה דרבא חזיה דהוה קא מנמנם אמר ליה מינם קא נים מר אמר ליה מתנמנמי קא מנמנם ונתנמנמו יאכלו תנן: **הפסח** אחר חצות מטמא את הידים אלמא חצות הוה ליה נהר מאן תנא אמר רב יוסף ר' אלעזר בן עזריה היא דתניא ואכלו את הבשר בלילה הזה כתיב והכא בלילה הזה וכתיב התם ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה מה להלן עד חצות שנא' כחצות הלילה אף כאן נמי עד חצות: **אמר** רבא לא (יאכל) [אכל] מצה בזמן הזה אלא לאחר חצות לר' אלעזר בן עזריה לא יצא ידי אכילת מצה פשיטא כיון דאתקיש לפסח שנא' על מצות ומרורים יאכלוהו כפסח דמי מה דתימא אפקה קרא מהקישא דפסח שנאמר בערב תאכלו מצות קמ"ל דכי אהדריה קרא למילתיה קמייתא כלומר לרבותיה אהדריה עד חצות כפסח ואע"ג דר' עקיבא אליבא דרבי אליעזר כתיה קיימא לן דסתם מתני' כותיה: הפיגול הנותר מטמאין את הידים רב הונא ורב חסדא חד אמר משום חשדי כהונה שלא יגע בו הבקר לשלשלו וישרשו אותו הכתבים כי לאכלו משלשלו לשיכך נזרו בו שמואה שלא יגע בו כלל וחד אמר משום עצלי כהונה כלומר נזרו עליו שמואה פני שתעצלו הכהנים באכילתו ובא לידי נותר:

רבינו חננאל

ודכי דמי נתנמנמו אמר רב אשי נים ולא נים תיר ולא תיר כגון דקרי ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרי ליה מדכר אביי הוה יתיב קמיה דרבא חזיה דהוה קא מנמנם אמר ליה מינם קא נים מר אמר ליה מתנמנמי קא מנמנם ונתנמנמו יאכלו תנן: **הפסח** אחר חצות מטמא את הידים אלמא חצות הוה ליה נהר מאן תנא אמר רב יוסף ר' אלעזר בן עזריה היא דתניא ואכלו את הבשר בלילה הזה כתיב והכא בלילה הזה וכתיב התם ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה מה להלן עד חצות שנא' כחצות הלילה אף כאן נמי עד חצות: **אמר** רבא לא (יאכל) [אכל] מצה בזמן הזה אלא לאחר חצות לר' אלעזר בן עזריה לא יצא ידי אכילת מצה פשיטא כיון דאתקיש לפסח שנא' על מצות ומרורים יאכלוהו כפסח דמי מה דתימא אפקה קרא מהקישא דפסח שנאמר בערב תאכלו מצות קמ"ל דכי אהדריה קרא למילתיה קמייתא כלומר לרבותיה אהדריה עד חצות כפסח ואע"ג דר' עקיבא אליבא דרבי אליעזר כתיה קיימא לן דסתם מתני' כותיה: הפיגול הנותר מטמאין את הידים רב הונא ורב חסדא חד אמר משום חשדי כהונה שלא יגע בו הבקר לשלשלו ויכתבו אותו הכתבים כי לאכלו משלשלו לשיכך נזרו בו שמואה שלא יגע בו כלל וחד אמר משום עצלי כהונה כלומר נזרו עליו שמואה פני שתעצלו הכהנים באכילתו ובא לידי נותר:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר לו ר"ע ולא כגר נאמר כאמצון:

גמ' לפסדורי סברא. במילתא דלריכא סברא כגון שאולין אותו היכן הנחת כלי זה וכי מדכרו ליה הנחתו במקום פלוני מידכר ואומר הן לו לו: **סוף מנמנם.** רבה לאחר שהתחיל לאכול מלא חובה באחרונה: **נתנמנמו יאכלו** - תנן אכל אם הוא ישן אפילו הוא לבדו שוב לא היה אוכל דס"ל כרבי יוסי דאמר נרדמו אפילו מקצתן לא יאכלו: **אלמא מצות הוא דס"ל עבר.** והא כתיב (שמות יב) לא תותירו ממנו עד בקר אלמא עד בקר לא הוי נותר: **ר"א בן עזריה היא.** דנפקא ליה מקרא דאכילת פסח - עד חצות ומחצות הוי נותר והאי דכתיב "לא תותירו ממנו עד בקר" לשריפה אחת דעד בקר לאו בר שריפה הוא כדתניא בפ"ק דברכות (דף ט.) ר"א בן עזריה אומר "בערב" אתה זובח "וכבשל השמש" אתה אוכל "מועד" לאחר ממגריס אתה שורף אבל כר"ע דפליג עליה לא מיתוקמא דלדידיה לא ה"ל נותר עד הבקר ולא מטמא ידים אלא מבוקר ואילך ואף על גב דלדידיה נמי אכילת פסחים עד חצות בדין לכל הנאכלין ליום ולילה דבגן הוא דעבדי הרחקה יתירא להרחיק את האדם מן העבירה כדתנן בפ"ק דברכות (דף ב.) שמא יאכל ממנו לאחר שעלה עמוד השחר ויתחייב כרת ומשום שיבואו קדשים לבית הפסול - למעט זמן אכילתו שלא לאכול אחר חצות משיאכל עד בקר ויבא לידי כרת: **שמא פגון.** שנתפגו ונפסלו והייתו עמוד השחר כדכתיב (שמות יב) לא תלנו לא מפתח ביתו עד בקר ור"ל בן עזריה סבר דפגון דמליה בשעת מכת בכורות שעל ידיה נחפזו למהר לשלחם מן הארץ הכי מפ' בברכות (דף מ:): **יכול יפא נאכל בשאר קדשים.** ביום שחיטתו כדרך תודה שאף היא זמן אכילתה יום אחד ואוכל כל יום שחיטתה והלילה עד הבוקר מן התורה דכתיב (ויקרא ז) ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר: **שלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד.** שבינתים דכתיב (שם יט) "ביום זבחכם יאכל וממחרת" אף פסח נמי הואיל ואיתא נאכל אלא בלילה נוקים שני ימים שלמים ויהא נאכל לשני לילות ויום אחד, לא שיאכלנו ביום אלא שיהא שהות זמן שלא יפסל באכילה בשביל המתנת היום ויאכלנו בליל השני קמ"ל כן פירש רבינו במסכת ברכות (שם) ולי נראה שאף ביום שבינתים יאכל דהא בלילה הזה לא בא למעט אלא יום שחיטתו שלפני לילה הראשון של פסח אבל מכאן ואילך יאכלנו עד עמוד השחר של ליל שני קמ"ל: **מסו דפיסא אפקיס.** רחמנא לחובת מצה בלילה הראשון מהיקשא דאקישא רחמנא בפסח בהאי קרא דעל מצות ומרורים יאכלוהו ואפקיה רחמנא בהאי קרא "שבעת ימים תאכל מצות" (עליו) מצות וביום השביעי "מה שביעי רשות אף שבעת ימים רשות ולילה הראשון נמי במשמע אלמא אפקיה רחמנא מהיקשא דעל מצות ומרורים לחובת מצה לילה הראשון ואוקמיה ארשות: **קמ"ל.** דכי אהדריה קרא לחובת מצה בלילה הראשון בזמן הזה דכתיב "בערב תאכלו מצות" דהכי נפקא לן לעיל, למילתא קמייתא אהדריה לאכילה עד חצות כבזמן דאיכא פסח: **מד אמר משום מעלי כסונס.** לקמן מפרש דאפיגול קאי: **ומד אמר משום מעלי כסונס.** לקמן מפרש דאותר קאי ולא פליגי אלא חד מפרש טעמא דפיגול וחד מפרש טעמא דנותר:

לעיל דף פז: ודף פס.

[עי' תוספות תענית יב: ושוס' נדה סג. ד"ה ניס]

מגילה דף כח. ברכות דף ט. זבחים דף מ:

מכילתא דר"י פרשת בא

[לעיל מח:]

[עי' חוס' לעיל עח: ד"ה כל]

לעיל דף פה:

(א) על מצות ומרורים (קאי-יחא)

(ב) טעת ישיש ובישל הטבשי

(ג) בזכר תאכלו מצות

(ד) - שנין טעם שבנו הלומאה

(ה) - שנין טיזור הלומאה